

TÜRK HALK EZGİLERİNİN GİTARA DÜZENLENMESİNDE BİR YÖNTEM: DÖRTLÜ ARMONİ SİSTEMİ

Gökhan YALÇIN *

Özet:

Türk müziğinin çok seslendirilmesinde bir yöntem olarak önemli bir yere sahip olduğu düşünülen dörtlü armoni sistemi piyano, yaylı çalgılar orkestrası gibi çoksesliliğe elverişli çalgılara yönelik geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise dörtlü armoni sisteminin gitara uygulanabilirliği üzerine hemen hemen hiçbir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı da, türkü ya da türkü kaynaklı eserlerin gitara düzenlenmesinde dörtlü armoni sisteminin kullanılabilirliğini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş piyano yapıtları incelenmiş, armonik analizi yapılmış ve gitara uyarlanmıştır. Elde edilen akor ve akor bağlantıları arpejler şeklinde zenginleştirilmiş ve örnek türkülerin çok seslendirilmesinde kullanılmıştır. Bu türden ve benzeri çalışmaların artarak devam etmesi ile daha nitelikli çalışmalara ulaşılacağı, dörtlü armoni sisteminden yararlanılarak yapılmış düzenlemeler ya da özgün besteler ile gitar dağarında Türk müziği eserlerinin önemli bir yer edineceği düşünülmektedir. Dörtlü armoni sisteminin geliştirilmesinde, yaygınlaştırılmasında önemli bir etkisi olacağı söylenebilir. Çalışma sonucunda, dörtlü armoni sisteminin çoksesliliğe elverişli çalgılara yönelik uygulama alanı bulduğu gibi çoksesliliğe en elverişli çalgılardan birisi olan gitar için de geniş bir uygulama alanı bulabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dörtlü armoni sistemi, İlerici armonisi, Gitar, Çok sesli Türk müziği, Gitar uygulamalı armoni.

---

* Yrd. Doç. Dr., Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, gyalcin@hotmail.com

A Method for Arrangement of Turkish Folk Songs for Guitar: Quadral Harmony System

Abstract:

The quadral harmony system, which is believed to have an important role as a method of performing Turkish music, has found a wide application area for polyphonic musical instruments such as piano, string instruments orchestra. When studies are analyzed about the applicability of quadral harmony system to guitar there are almost no studies. The purpose of this study is determined as to reveal the usability of quadral harmony system for Turkish songs or folk songs arranged for guitar. For this purpose by using quadral harmony system polyphonic piano works are examined, their harmonic analysis are performed and adapted to guitar. The obtained chord and binding chords are enriched as arpeggio form and are used in polyphony of sample Turkish folk songs. By increasingly continuing this type of works and similar works the higher quality studies will be achieved, with arrangements or original compositions were based on quadral harmony systems the Turkish music works are acquired an important place in guitar repertoire is thought. Moreover, it also can be said that there will be a significant impact on development and generalizing of the quadral harmony system. Consequently, it has been observed that quadral harmony system has found range of application for instruments convenient to polyphony, guitar which is one of the most convenient instrument for polyphony can also be find a wide range of application.

Keywords: Quadral harmony system, İlerici harmony, Guitar, Polyphonic Turkish music, Guitar applied harmony.

Giriş

Gitar, kendisine olan ilgiyi hiç kaybetmeyen aksine her geçen gün daha çok artan, genel, özengen ve mesleki müzik eğitiminde önemli bir yer kazanmış çalgılar arasında gelmektedir. Bunun başlıca nedenlerinden bazıları, gitarın çok çeşitli müzik türlerinde kullanılabilmesi, her ülkeden bestecilerin (gitarist olsun ya da olmasın) uzun yıllar bu çalgı için besteler yapmış olması, müzik eğitiminde taşınabilirliği ve uygun fiyatı ile çoksesli müziklerde kullanılabilirliğidir diyebiliriz.

Gitar eğitimi, bireye gitar öğretimi yoluyla amaçlı, planlı, düzenli ve yöntemli olarak müziksel davranış kazandırma, kazanılmış davranışlarında belirli değişiklikler oluşturma ve geliştirme sürecidir denilebilir. Gitar eğitimi ile bu süreçte bireyin; temel müzik bilgi ve becerilerinde, eserleri analiz edebilmesinde, müzikal becerilerinde, müzik beğenisinde, eşlik yapabilmesinde, müziksel işitmesinde değişiklik ve gelişim beklenir (Yalçın, 2013: 350).

Bilindiği gibi, çoksesliliğe en elverişli çalgılardan birisi gitardır. Eğitim müziğinde piyano ile birlikte, çoksesli duygunun geliştirilmesinde, yerleştirilmesinde ve sevdirmesinde katkıları olan bir çalgıdır. Genel müzik eğitiminde de gitar, solo ve eşlik olarak türkü ya da türkü kaynaklı okul şarkılarının öğretilmesinde, sevdirmesinde büyük katkısı olacak bir güce sahiptir (Yöndem, 1992). Bu amaçla, gitarın çoksesli Türk müziğinde gerek eşlik çalgısı olarak gerekse de solo çalgı olarak kullanılabilirliğini ortaya koymaya yönelik lisansüstü düzeyde çalışmalar yapılmıştır (Güzel, 1994; Yöndem, 1998; Kaptan, 2001; Güzel, 2003; Yalçın, 2004; Daşer, 2007; Özdek, 2013; Tabak, 2016). Bu çalışmalardan elde edilen ortak sonuçlar türkü ya da türkü kaynaklı eğitim müziklerinin gitar düzenlemelerinin az da olsa yapılmaya çalışıldığı şeklindedir. Bu düzenlemelerin, türkülerini olduğu gibi gitara uyarlamak, türkülerin temalarından faydalanılarak çeşitlemeler oluşturmak, türkülere gitar eşliği yazmak, piyanoya uyarlanan türkülerini ya da türkü temalı besteleri gitara uyarlamak şeklinde olduğu görülmüştür. Gitar için yazılmış düzenlemeler ve gitar uygulamalı Batı armoni eğitimi üzerine çalışmalar bulunsa da Türk müziği ezgi ve dizilerinin gitar için nasıl çok seslendirilebileceği üzerine yapılmış çalışmaların azlığı da dikkat çekmektedir.

1.1. Türk Müziğinde Çok Seslendirme Çalışmaları ve Dörtlü Armoni Sistemi

Tutu ve Tutu'ya göre (1999) Türk halk ezgilerinin Batının majör ve minör akorlarını (armonisi) kullanarak çok seslendirilmesine çalışılmış, bu ise bir müzikte bulunması gerekli orijini oldukça hırpalamıştır. Bu besteciler, Türk müziğinin baş-

lica çalgısı olan bağlama ailesinin, daha dünyanın armoni sanatından habersiz olduğu bir dönemde farklı frekanslara göre akortlanmış üç teline birden vurularak ezgilerimize belli akorlarla eşlik ettiğini ya fark edememişler ya da bu çoksesliliği ilkel bularak geliştirmek ve kullanmak gereğini duymamışlardır. Geleneksel Türk müziğinin oluşumunda, halk ozanları, majör ve minör tonalitelere bağlı bir armoni sistemini değil, geleneksel Türk müziğinin yapısına uyan dörtlü armoni sistemini kullanmayı yeğlemişlerdir. Kısacası, Türk müziğinin çok seslendirilmesinde dörtlü armoni sisteminin uygulanma olanağı bulunmaktadır. Çoksesli Türk müziğinin gelişim süreci incelendiğinde makamsal müziğin ayrı bir armoni sanatına sahip olması gerektiğini ilk defa Kemal İlerici'nin dile getirdiği ve "Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi" adı altında dörtlü armoniyi içeren çok detaylı bir kitap yazdığı görülür (Aktaran: Yalçın, 2012: 220). Başka bir deyişle, 1945'lere değin belirli bir biçim (üslup) birliği sağlanamayan çoksesli Türk müziği alanında ulusal bir okulun açılmasına yönelik en kapsamlı ve etkili çalışmayı, besteci ve kuramcı Kemal İlerici ortaya koymuştur (Gedikli, 1988: 260). Kemal İlerici'nin sistemleştirdiği dörtlü armoni anlayışı ile Batı müziğinde kullanılan dizilerin ve klasik (tonal) armoninin kullanılmadığı, Türk müziği-Batı müziği sentezi olmayan, ezgisini ve ritmik yapısını Türk müziğinden alan özgün eserlerin bestelenmesine de vesile olduğu söylenebilir.

Günümüze kadar "Dörtlü armoni sistemi" ya da "İlerici armonisi" olarak bilinen bu sistemin öğretilmesine, yaygınlaşmasına ve geliştirilmesine yönelik İlerici'nin çalışmasından sonra da önemli kuramsal çalışmalar yapılmış, bir kısmı da yayınlanmıştır (Yalçın, 2012: 220). Dörtlü armoni sistemini eserlerinde kullanan Türk bestecilerinin en önemli temsilcilerinden birisinin Muammer Sun olduğu ve bu eserlerin en önemli örneklerinden birinin "Yurt renkleri" piyano albümü olduğu söylenebilir. Yurt renkleri albümünde yer alan eserlerin dizileri 'Türk müziği makam dizileri', parçaların çok seslendirmesi ise dörtlü armoni sistemi kullanılarak yapılmıştır. Tablo 1'de bu albümde yer alan eser adları, kullanılan akorlar ve bağlanışları görülmektedir;

Tablo 1: *Muammer sun-yurt renkleri 1. defterde kullanılan akorlar*

Eser Adı	I	II	III	IV
	Uzun Hava Kırık	Dinlenti	Ağıt	Horonumsu
Akor ve Akor Bağlılıkları	VII-V	III7-I	I-VI-III7-I7-I	I-III-I7
	VI-IV	VI-I	VI-VI 7	III7-I
	V-III	III-V	IV-III-I-II-(IV)-I	V-VII-V
	III-I	VII-V	III7- I	VII-V
	III7-III7 ⁵ -I	III-I	II7-VII-VI-I	
			II-VII	
			II7	
			II-VII-III7-I	
	III-I	I-III	I-VI-I	III-I
	I-III-III ²⁻⁵ -I	III7-I		III7-I
		VI/III-I		
	III7-I	III7-I		

(Tablo: Yalçın, 2012: 786)

Görüldüğü gibi, Türk müziğinin çok seslendirilmesinde bir yöntem olarak önemli bir yere sahip olduğu düşünülen dörtlü armoni sistemi piyano, yaylı çalgılar orkestrası gibi çoksesliliğe elverişli çalgılara yönelik geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise dörtlü armoni sisteminin gitara uygulanabilirliği üzerine hemen hemen hiçbir çalışma yoktur.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, türkü ya da türkü kaynaklı eserlerin gitara düzenlenmesinde dörtlü armoni sisteminin kullanılabilirliğini ortaya koymaktır. Bu amaçla literatür taraması ve armonik analiz çalışmaları yapılmıştır. Dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş piyano yapıtları incelenmiş, armonik analizi yapılmış ve gitara uyarlanmıştır. Elde edilen akor ve akor bağlantıları arpejler şeklinde zenginleştirilmiş ve iki örnek türkünün çok seslendirilmesinde kullanılmıştır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Bu çalışmanın dörtlü armoni sisteminin gitara uygulanabilirliğini ortaya koyması, Türk halk ezgilerinin gitara düzenlenmesinde bir model ve örnek olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu ve benzeri çalışmaların artarak devam etmesi ile daha nitelikli çalışmalara ulaşılabileceği, dörtlü armoni sisteminden yararlanılarak yapılmış düzenlemeler ya da özgün besteler ile de gitar dağarında Türk müziği eserlerinin önemli bir yer edineceği söylenebilir. Ayrıca, dörtlü armoni sisteminin geliştirilmesinde, yaygınlaştırılmasında önemli bir etkisi olacağı da söylenebilir.

2. Bulgular ve Yorumlar

2.1. Dörtlü Armoni Sistemi ve Türk Halk Müziğine Uygulanışı

2.1.1. Batı Müziği Ana Dizisi ile Türk Müziği Ana Dizisinin Karşılaştırılması

Do majör dizisi: Bilindiği gibi, do majör dizisinin durucu sesleri 1, 3, 5 ve 8. derece sesleri 2, 4, 5, 6 ve 7. derece sesleri ise yürüyücü sesleridir. Yürüyücü seslerin gitmek istedikleri durucu sesler şunlardır: 2. derece 1. dereceye inmek veya 3. dereceye gitmek ister, 4. derece 3. dereceye inmek veya 5. dereceye gitmek ister. 6. derece 5. dereceye inmek ister. 7. derece 8. dereceye çıkmak ister. 5. derece ise 1. dereceye, 3. dereceye inmek veya 8. dereceye gitmek ister.

La Hüseyni Dizisi: Hüseyni dizisinin durucu sesleri 1. derece, 4. derece, 5. derece ve 8. derece sesleridir. Yürüyücü sesleri ise 2. derece, 3. derece, 6. derece ve 7. derece sesleridir. Yürüyücü seslerin gitmek istediği durucu sesler ise şunlardır; 2. derece 1. dereceye inmek ister, 3. derece 4. dereceye çıkmak ister. 6. derece 5. dereceye inmek ister. 7. derece ise 8. dereceye çıkmak ister.

La hüseyni dizisinin dereceleri ile do majör dizisinin derecelerini karşılaştırdığımız zaman aşağıdaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkacaktır:

1. Derece: her iki dizinin karar sesidir ve tam durucudur.

2. Derece: her iki dizide de yürüyücüdür. Do majör dizisinde 1. derece veya 3. dereceye gitmek isterken, hüseyni dizisinde 1. dereceye inmek ister. Hüseyni dizisinin 2. derecesinde yürüyücülük hissi daha güçlüdür.

3. Derece: do majör dizisinde durucu bir sestir. Hüseyni dizisinde ise yürüyücüdür.

4. Derece: do majör'de yürüyücü, hüseyni'de ise durucudur.

5. Derece: majör dizide hem durucu hem yürüyücü karakterde bir ses olmasına karşın yürüyücü karakteri daha fazladır. Hüseyni dizisinde ise 5. derece 1. dereceden sonra en durucu sestir.

6. Derece: her iki dizide de yürüyücü bir sestir ve her iki dizide de 5. dereceye inmek isterler. Ancak, Hüseyni dizisinde yürüyücülük hissi daha güçlüdür.

7. Derece: her iki dizide de yürüyücü bir sestir. Do majör dizisinde yürüyücülük hissi daha güçlüdür.

8. Derece: her iki dizide de durucudur. Hüseyni dizisinde bu duruculuk daha zayıftır.

Kısaca dizileri karşılaştıracak olursak (Tablo 2);

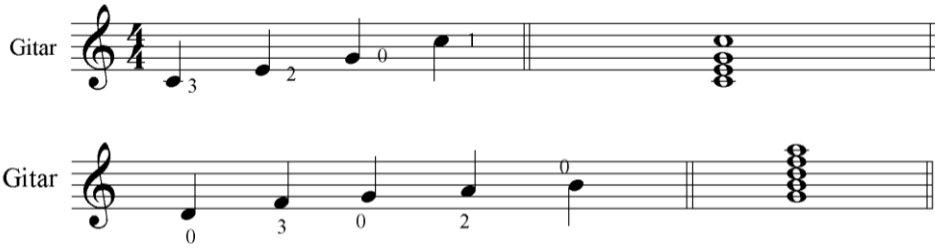
Tablo 2: Dizilerin karşılaştırılması

	1.Derece	2.D	3.D	4.D	5.D	6.D	7.D	8.D
Do Majör	Karar sesi Tam Durucu	Yürüyücü	Durucu	Yürüyücü	Hem durucu hem yürüyücü	Yürüyücü	Yürüyücü	Durucu
La hüseyni	Karar sesi Tam Durucu	Yürüyücü	Yürüyücü	Durucu	Durucu	Yürüyücü	Yürüyücü	Durucu

Görüldüğü üzere, hüseyni dizisi ile do majör dizisi birbirlerinden farklı karakterlerde iki dizidir. Dizilerdeki duruculuk ve yürüyücülük, dizilerin bazı derecelerinde ters karakterlerde olabilmektedir. Ters karakterdeki dereceler dizilerin 3. derece, 4. derece ve 5. derece sesleridir. Aynı karakterde olmasına rağmen bazı

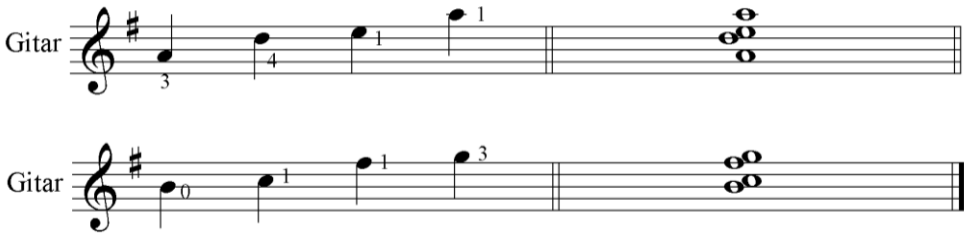
derecelerin duruculuk veya yürüyücülük hisleri farklı farklıdır. Bu dereceler 2. derece, 6. derece, 7. derece ve 8. derece sesleridir. Her iki dizide de birbirine en çok benzeyen ses durucu karakterde olan 1. derece sesidir (Bozkurt, 1990).

Batı müziğinde durucu sesler bir araya getirilerek durucu akor, yürüyücü sesler bir araya getirilerek yürüyücü akor elde edilmiştir. Batı müziğinde akorlar üçlülerin üst üste gelmesi ile elde edilmiş olduğundan “üçlü armoni sistemi” olarak anılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Do majör durucu, yürüyücü sesleri ve akorları

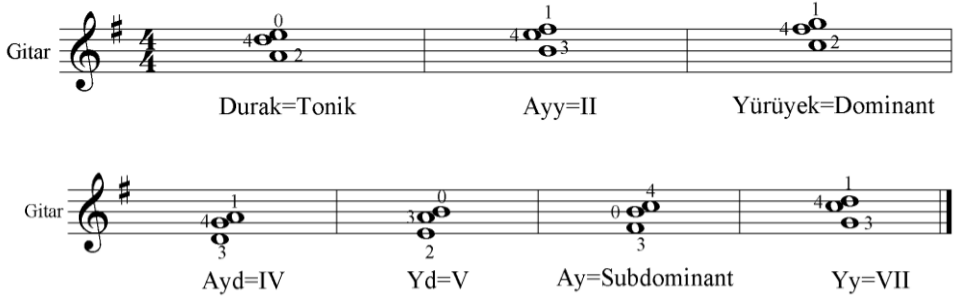
Türk müziğinde dörtlü armoni sisteminin oluşumu, Batı müziğinde olduğu gibi, durucu seslerin bir araya getirilmesiyle durucu akorların, yürüyücü seslerin bir araya getirilmesiyle de yürüyücü akorların elde edilmesiyle başlamıştır. Türk müziğinin durucu sesleri 1., 4., 5. ve 8. derece sesleri, yürüyücü sesleri ise 2., 3., 6. ve 7. derece sesleri idi. Bu sesleri üst üste getirirsek durucu ve yürüyücü akorları elde etmiş oluruz (Bozkurt, 1990).

Şekil 2: Hüseyini dizisinde durucu, yürüyücü sesleri ve akorları

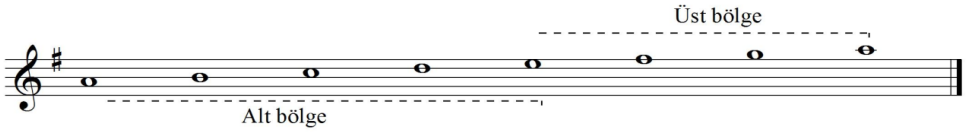
Şekil 3’de hüseyini dizisi üzerine kurulan akorlar görülmektedir.

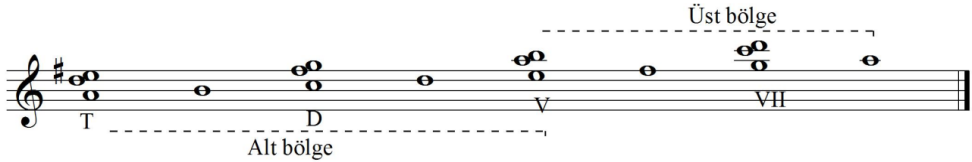
Şekil 3: Hüseyini dizisinde akorlar

Hüseyini makamı iki bölgeden oluşmaktadır: Alt ve üst bölge (Şekil 4). Alt bölge Hüseyini 5'lisi ve üst bölge ise Uşşak 4'lüsü olarak kabul edilmektedir. Buradan hareketle alt bölge akorları ve üst bölge akorları belirlenebilir.

Şekil 4: Hüseyini makam dizisinde alt ve üst bölge

Alt bölgeye ait akorlar "tonik" ve "dominant" akorlarıdır. Üst bölgede ise V.perde ve VII. Perde akorları oluşacaktır;

Şekil 5: Hüseyini makam dizisinde alt ve üst bölge akorları

2.2. Dörtlü Armoni Sisteminin Gitara Uygulanabilirliği

Bu alanda, Yalçın'ın (2004) "Halk Müziğine Dayalı Gitar Öğretimi" adlı lisansüstü tez çalışması dışında hiçbir çalışmaya ulaşılamamıştır. Yalçın'a göre (2004: 62) Dörtlü armoni sisteminin gitara uygulanabilirliği ayrıca bir araştırma konusu olabilecek kadar geniş ve o kadar da önemlidir. Yapılacak uyarlamalar, düzenlemeler, dörtlü armoni sistemi ile yapılmış gitar eşlikli eserler, iki gitar için

hatta gitar orkestraları için yapılmış düzenlemeler ya da yeni yapıtlar sayesinde dörtlü armoni sistemi gitar müziğinde gerçek yerini bulacaktır.

Şekil 6'da dörtlü armoni sisteminde gitar uygulamalı akorlar ve bağlantıları görülmektedir. Hüseyini dizisinde I. perde durak üzerine kurulan akor ismine Tonik, III. perde yürüyek akoruna dominant ve VI. perde altyürüyek akoruna ise subdominant isimleri verilmiştir. Bu akor bağlantıları Kemal İlerici'ye ait "Bestecilik bakımından Türk müziği ve armonisi" adlı kitabından elde edilen akor bağlantılarıdır. Bu akor bağlantıları dikkate alınarak halk türkülerine ya da kaynağını Türk halk müziğinin ezgisel ve ritmik yapısından alan eğitim müziklerine eşlikler yapılabilir. Bu tür gitar eşlikleri; hem mesleki müzik eğitiminde hem de genel müzik eğitiminde üçlü armoni sisteminin yanı sıra, dörtlü armoni sisteminin de duyum olarak yaygınlaşmasında önemli bir yer tutabilir.

1. Pozisyonda

Gitar

Tonik Dominant Dominant 7 Tonik Tonik Subdominant Dominant 7 Tonik

Gitar

T D D7 T T S D T

Şekil 6: Gitar uygulamalı akor bağlantıları

Şekil 6'da verilen akor bağlantıları aynı zamanda kadanslar için de bir örnek oluşturmaktadır. Akorların üçlü armoni sistemindeki işlevsel benzerliklerinden hareketle, dizinin üçüncü derecesi üzerine kurulan akora dominant akoru, altıncı derecesi üzerine kurulan akor ise sudominant akoru ve bu akorların üçlü armoni sisteminde kullanıldığı sıra ile de "Tam Kadans" oluşturduğu söylenebilir. Aynı şekilde diğer kadanslar için de aynı benzerliklerden hareketle; "Dominant" akoru ile biten cümlelerde "Yarım Kadans", "Sudominant Akoru" ile biten cümlelerde "Plagal Kadans" kullanılması gerektiği söylenebilir. Dörtlü armoni sistemi uygulamala-

rını içeren armoni kitapları incelendiğinde de benzer sonuçlar elde edildiği görülecektir (Yalçın, 2012: 227). Aşağıdaki örnekte ise, gitarda beşinci pozisyonda akor bağlantıları görülmektedir. Akor bağlantıları, arpejlerle çeşitlenerek Türk halk ezgilerinin eşliklenmesinde gitar uygulamalı olarak kullanılabilir hale getirilmiş olur.

5. Pozisyonda

C V.....

Gitar

T D7 T T D T

C V.....

Gitar

T S T T S D7 T

C V.....

Gitar

T S D T T D D T

C V.....

Gitar

T VII T T D VII T

1. Pozisyonda:

Gitar

T VII D7 T T VII D T

I. pozisyonda çeşitli arpej örnekleri:

p i m a p i m a p i m i p i m a

Gitar

p i m i a i m i l 2 C I..... l 2 C I.....

Gitar

Şekil 7: Dörtlü armoni siteminde gitar uygulamalı kadanslar

Gitar

T D7 D IV V VII7 VII T

Gitar

T D7 D IV V VII7 VII T

Şekil 10: Akorlar ve eşlik modeli

Aşağıdaki şekillerde ise Necdet Levent'e ait "Yemeni" adlı eserinden hareketle elde edilen akorlardan yararlanılarak "Uzun İnce Bir Yoldayım" adlı eserin düzenlenmesinde kullanılan işlem sırası, ölçü ölçü anlatılmıştır. "Uzun ince bir yoldayım" adlı halk türküsünün ilk dört ölçüsünün notaları görülmektedir.

Şekil 11: "Uzun ince bir yoldayım" da ilk dört ölçü

Eser alt bölgede başladığı görülmektedir. Alt bölgede tonik ve dominant akorları ile armonize edilebilir. İlk ölçü eksik ölçü gibi değerlendirilerek ya da ilk iki ölçü tonik akoru, üçüncü ölçü dominant sesinden dolayı dominant akoru ve dördüncü ölçü yine tonik ile tamamlanabilir. Söz konusu akorlar ve eşlik modeli aşağıdaki şekilde verilmiştir;

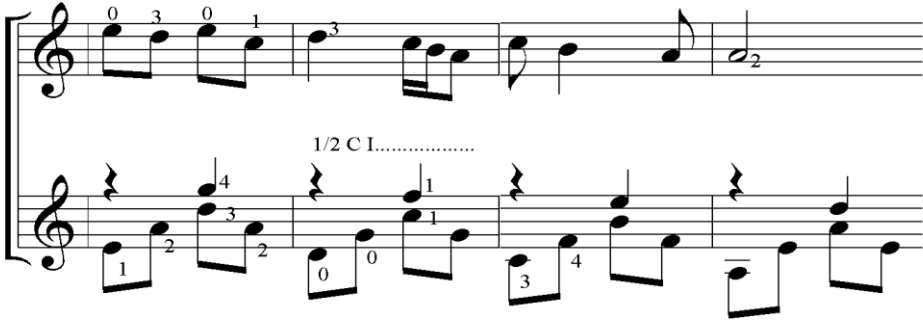
p i a m i

Şekil 12: Tonik-tonik-dominant-tonik akor bağlantısı

Şekil 13: "Uzun ince bir yoldayım"da 5-6-7-8. ölçüler

Yukarıdaki şekilde, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci ölçüler görülmektedir. Beşinci derece akoru, yedinci derece akoru, dominant ve tonik akoru ile ezgi armonize edilebilir.

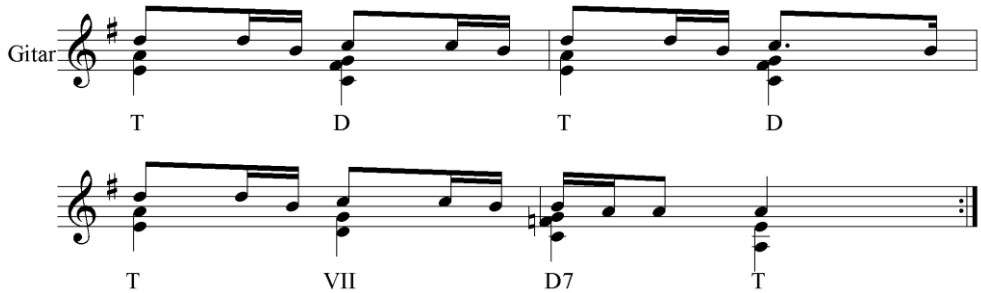

Şekil 14: Tonik-VII-dominant-tonik akor bağlantışı

Aşağıdaki örneklerde solo gitar için Dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş Türk halk müziği eserlerinin gitar düzenlemeleri ve akor şifreleri verilmiştir;

Al Mendili

Anonim

Şekil 15: Dörtlü armoni sistemi ile düzenlenen bir halk şarkısı

Şekil 15'de "Al Mendili" adlı eserin dörtlü armoni ile çok seslendirilmesinde kullanılan akorlar ve bağlanışları görülmektedir. Eser alt bölgede yani "la-re" ses dizisinden oluşmaktadır. Tonik-Dominant ve son cümlede ise bir nevi 'Tam kadans' ile eser tamamlanmaktadır. Aşağıdaki şekilde ise IV-VII-V-III (D)-VII-T bağlanışı ile ilgili örnek görülmektedir (Yalçın, 2004: 72).

Bilene Danış

Anonim

Gitar ♩ = 100

IV   IV   VII   V   D   VII   T

VII   D   T   D7   VII   D   T

Şekil 16: IV-VII-V-III (D)-VII-T Akorları

Sonuç

Bu çalışma ile Türk müziğinin çok seslendirilmesinde bir yöntem olarak önemli bir yere sahip olduğu düşünülen dörtlü armoni sisteminin piyano, yaylı çalgılar orkestrası gibi çoksesliliğe elverişli çalgılara yönelik uygulama alanı bulduğu gibi çoksesliliğe en elverişli çalgılardan birisi olan gitar için de geniş bir uygulama alanı bulabileceği görülmüştür. Dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş örnek eserler Ek 1'de verilmiştir.

Tartışma

1. Dörtlü Armoni Sistemi kullanılarak yapılan gitar eşliklerinin hem mesleki müzik eğitiminde hem de genel müzik eğitiminde üçlü armoni sisteminin yanı sıra, dörtlü armoni sisteminin de duyum olarak yaygınlaşmasında önemli bir yer tutabileceği,

2. Mesleki müzik eğitiminde bireysel çalgı olarak verilen gitar derslerinde dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş eserlerin de kullanılabileceği,

2.Mesleki müzik eğitiminde dörtlü armoni sistemi eğitiminde gitar çalgısının piyanonun yanı sıra bir alternatif olabileceği,

3. Gitar için dörtlü armoni sistemi kullanılarak bestelenmiş eserler, bu alanda yapılan lisansüstü çalışmalar çoğaldıkça daha büyük yapıtların ortaya çıkması açısından eğitimcileri ve bestecileri olumlu yönde teşvik edeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bozkurt, H. (1990). *Türk müziğinde armoni*. Yayımlanmamış sanatta yeterlilik tezi, Konya: S. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Daşer, O. (2007). *Klasik gitar eğitiminde makamsal Türk halk ezgilerinin kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü.
- Gedikli, N. (1988). *Geleneksel müzik türlerinde çokseslilik çalışmaları*. Birinci müzik kongresi bildirimleri-sorular, cevaplar. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları.
- Güzel, M. (1994). *Türk müziği ezgi ve dizilerinin gitara uygulanabilirliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Güzel, M. (2003). *Gitar tekniklerinin ülkemize özgü müzikal kaynaklardan yola çıkılarak öğretilmesi ve geliştirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- İlerici, K. (1970). *Bestecilik bakımından Türk müziği ve armonisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Kaptan, Z. (2001). *Klasik gitarın Türk halk müziği kaynaklı okul şarkılarında kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Levent, N. (1996). *Çağdaş Türk müziğinde dörtlü armoni* (2. Basım). İzmir: Levent Müziklevi.
- Özdek, A. (2013). *Gitar eğitiminde makamsal nitelikli eserlerin seslendirilmesine yönelik hazırlanan performansa etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Tabak, C. (2016). *Klasik gitar öğretiminin makamsal içerikli etüt ve eserlerle uygulanabilirliği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

- Tutu, M. ve Tutu, S. (1999). *Dörtlü armoni ve Türk müziği'ne uygulaması*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yalçın, G. (2004). *Halk müziğine dayalı gitar öğretimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalçın, G. (2012). Dörtlü armoni sistemi uygulamalarını içeren armoni kitaplarının karşılaştırmalı analizi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2 (5), 219-234.
- Yalçın, G. (2003). *Halk müziğinden gitara*. Kayseri: Mavi Ofset.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yöndem, S. (1992). *Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde anadal gitar eğitimi nasıl olmalıdır?*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yöndem, S. (1998). *Türkiye'deki mesleki müzik yüksek öğretim kurumlarında klasik gitara uyarlanmış türkü kaynaklı eğitim müziklerinin öğretiminde ve seslendiriminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış doktora tezi Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

EK 1: Dörtlü armoni sistemi kullanılarak çok seslendirilmiş örnek eserler

Uzun İnce Bir Yoldayım

A. VEYSEL

Gitar

T D VII T T D VII T

9

15

21

1 2

Uzun ince bir yoldayım

Aşık Veysel

Gitar1 (Öğrenci)

Gitar2 (Öğretmen)

p i a m i 1/2 CL.....

Gtr.1

Gtr.2

Gtr.1

Gtr.2

Gtr.1

Gtr.2

Yöresi: Keskin
Derleyen: M. Sarosözen
Kimden Alındığı: Salman ve Hacı Taşan

Allı Turnam

Düz. Gökhan YALÇIN

2000

$\text{♩} = 100$

intro

Gitar 1

Gitar 2

Gtr. 1

Gtr. 2

Gtr. 1

Gtr. 2

Gtr. 1

Gtr. 2

f *p* *mf*

f *p* *mf*

Fine

rit. *Fine*

$\text{♩} = 85$

Gtr. 1
11 tema

Gtr. 2

Gtr. 1
18

Gtr. 2

Gtr. 1
25

Gtr. 2

Gtr. 1
32

Gtr. 2

D.C. al Fine